

Notat om fossilt dyrkningsfelt med tufter på Øverland
23/1 ved husmannsplassene Mellom og Holen under Øverland,
Bærum k., Akershus

v/ Ellen Anne Pedersen, 20/5-88

I febr. 1988 foretok Tom Haraldsen fra Univ. Oldsaksamling, grunneier Ole Peter Rostad og forstmann Terje Johannessen fra Glommen og Lågens Brugseierforening en befaring av et hogstmodent skogsparti med fornminner (ØK-registrert 1964; CM 046-5-4 R 1). Fordi skogen N-for er uthogd, får vinden godt tak, og feltet skjemmes allerede av mange vindfalne trær og med rotvelt. Den stående skogen må bort så fort som mulig, slik at ytterligere massefall av trær kan unngås.

Etter avtale mellom UO, grunneier og forstmann, skulle hogsten ~~av forminnene i området~~ ~~UO våren 1988 kunne foreta en registrering~~ utsettes slik at UO våren 1988 kunne foreta en registrering av fornminnene i området, for å avgrense området og foreta en oppmerking av fornminnene før hogsten (Se Innb. i Top.Ark. v/ Tom Haraldsen 4.febr. 1988).

En registrering av området ble foretatt 18. ~~20~~ - 20. mai 1988 ved Ellen Anne Pedersen og Espen Uleberg. Chr. Keller besøkte området den 18. mai og Bjørn Myhre den 20.mai. Den 19. mai hadde Pedersen/Uleberg en samtale med grunneier på feltet.

Resultatet av samtalen var følgende:

1. Grunneier er villig til å foreta hogsten så skånsomt som mulig, dvs. helst i midten av juni 1988 når området er som tørrest, eller til vinteren når underlaget er fast pga frost. Han ville bruke en større maskin, men mente at denne vil gjøre mindre skade om den får kjøre fritt mellom fornminnene (forsvarlig merket) enn om den skal kjøre fram og tilbake i oppmerkete traséer gjennom feltet. Grunneieren er også villig til øyeblikkelig stanse avvirkingen om underlaget blir fuktig av regn.
2. Grunneier vil plante så fort som mulig etter avvirkingen. Plantingen foregår for hånd i granbaret som skal bli liggende. Dette gjør han for å hindre ugras fra å kvele plantene i starten.

3. Grunneier vil ikke bruke "alderdommelige" metoder ved av-
virkningen. "Da lar jeg heller skogen blåse ned".

Etter min mening vil flere vindfall med rotvelt kunne skade
fornminnefeltet alvorlig, derfor bør skogen bort så fort som mulig
mulig. Håndplantning ~~xx~~ i granbaret gjør sannsynligvis mindre
skade. Imidlertid vil dekket av granbar de første årene, samt
oppveksten av planteskogen gjøre området svært utilgjengelig
de neste 15-20 årene. Det vil derfor være nødvendig med en
skikkelig dokumentasjon (dvs. kartlegging) av området før
hogsten tar til, dels for å få en samlet oversikt av de ulike
elementene på feltet før oppmerking, dels for å kunne orientere
innen feltet i den eventuelle utilgjengelige perioden (f.eks.
for prøvetaking/graving i hudtufter, terrasser, røyser etc.).

Kort beskrivelse av feltet.

Området med dyrkningsspor (åker, rydningsrøyser, tufter) er
175 x 220 m stort (bredde Ø-V, lengde N-S), og utgjør et til-
nærmet trekantet område i NØ - Ø hellende skråning. Feltet
ligger SV - V for dyrket mark på husmannsplassen Hoåen, Dagens
innmark ligger lavere og flatere enn den tidligere dyrkingen
lenger opp i skråningen. Området avgrenses av en bekk i S og
av en mer eller mindre steil bergvegg i V. Gjennom feltet går
en ~~mærket~~ sti i N-S retning fra Øverland (ca. 2,5 km nedenfor
i S) til plassen Muren (ca. 2 km ovenfor i N).

Et prøvestikk i terrassekant mot bekken i S, et par m V for
stien ~~xxxx~~ viste mer enn 60 cm åkerjord. (Vi grov ikke dypere).
Terrassen er ganske slak, 3,5 m lang og ca. 1 m høy.
Prøvestykket ble tatt ca. 1,5 m opp fra nederkant. Åkerjorda
besto av humusblandet sand og grus. De øvre 30-35 cm var
mørkere og mer humusfylt enn lengre ned. Spredte kullbiter ~~fant~~
fant i åkerjorda. I overgangen mellom den mørkere og den
lysere delen av åkerjorda lå en større (15-20 cm i tv.mål)
skjørbrønt stein, for øvrig fantes bare vesentlig mindre, ofte
avflakete stein i matjordlaget.

I områdets N del ligger 3 tufter innenfor et 55 x 25 m stort
areale. Alle 3 tufter er orientert NNØ-SSV. De framstår som
mer eller mindre kraftige terrasser av stein, med et noe lavere,
indre parti i forhold til ytterkantene. De to mindre tuftene
(A og C) mangler opphåyd markering av vegg inn mot skråningen.

Tuftene A og B ligger i samme høyde, mens tuft C ligger en ~~ca~~ "avsats" høyere.

Tuft A

Tuft A ligger lengst NNØ, lengde 16 m, bredde 6 m. Tuften er delt i to ved en enkel steinrekke. Fra tuftens ØNØ-hjørne løper muligens restene av en steinstreng, inntil 2 m bred og ca. 0,2 - 0,3 m høy. Den kan følges tydelig i ca 5 m lengde, men fortsetter ~~muligens~~ muligens videre.

Tuft B

Tuft B's ØNØ-hjørne ligger ca. 5 m ØSØ for tuft A's SSØ-hjørne, og ca 1 m V for stien. Den framstår som en meget tydelig terrass også inn mot skråningen. i VNV. Tuften har flere tverrgående skiller. Et prøvestikk i den indre flaten viste et tykt, kullførende kulturlag.

Mål: Lengde: 35 m, bredde: 8 m, st.høyde fra ØSØ: 0,60 - 0,75 m, ~~fra~~ høyde fra VNV: 0,30 m.

Tuft C

Tuft C's ØNØ-hjørne ligger ca 10 m SV for tuft A's SSØ-hjørne. Tufta framstår som en meget kraftig opphøyd terrasse av stor stein ^{og} omkranset ^{av} lavere, plant parti innenfor. ~~Ytre mål~~ Ytre mål: 9 x 6 m, indre mål: 7 x 4 m, største høyde fra ØSØ: 1,30 m.

Liten åkerlapp i tilknytning til tuft C

8 - 10 m SV for tuft C's VSV-hjørne: Hjørne av kraftig åkerterrasse som avgrensner en steinfri åkerflate (se skisse). Fra hjørnet løper ~~en~~ én terrassekant mot NNV ca 15 m og ender i en røys, og den andre terrassekanten mot SSV ca 11 m. ~~og~~

Den høye terrassekanten i forhold til den lille åkerflaten samt den renplukkete overflaten, indikerer muligens at den lille åkerlappen (samt tuft C med de store steinene) er noe yngre enn tuft A og B samt de øvrige ~~elementene~~ elementene innenfor feltet.

Generell karakteristik av feltet

Verken tuftene eller åkerterrassene bærer preg av å være av ~~ny~~ nyere opprinnelse: Tuftfundamentene er ikke oppmuret, og åkerterrassene er ikke skarpkantede.

Røysene ligger ganske tett, og tilsynelatende temmelig tilfeldig spredt. De ligger godt ned i bakken og har ofte tydelige "punktbrinker" i overkant, noe som indikerer åkerjord. Prøvestykket i terrassen ut mot bekken i S bekreftet dette.

Et par av røysene i S del av omr. er forsøkt utgravd med gropen i toppen. På inngrepet ser de høyere og mer regelmessige ut enn de øvrige røysene. En skal ikke se helt bort fra at det kan være gravrøyser.

Området ligger på en israndavsetning (Aker-trinnet), og jordsmonnet er grus- og blokkrikt, selvdrenerende og noe skarpt. Husmannsplassene Holen og Melloms innmark som fortsatt er i hevd, ligger både lavere, flatere og på ~~mxx~~ et mere finsand/leirholdig jordsmonn. (Strandavsetningene finnes i et belte ca. 185 - 210 m.o.h., og korresponderer både med hovedfeltets utbredelse SV for Holen, samt med et belte med liknende struktur og med samme typer røyser S, V og N for Melloms innmark (se kart).

Oppsummering

Et intakt gårdsanlegg, klart eldre enn husmannsplassene i området (EJA-MA ?), trues av rotvelt, Den falleferdige skogen må bort så fort som mulig, iflg. grunneier helst i juni 1988 eller til vinteren.

Merking av objektene i området (for at disse ikke skal bli skadet under avvirkningen), bør gjøres etter en kartlegging av området. Denne kan sannsynligvis ikke gjøres før til høsten.

Grunneier vil plante til igjen. Dette vil medføre at området under planteskogens oppvekst nærmest blir utilgjengelig.

Om grunneier ikke planter til, vil det medføre et omfattende pleie-arbeid å holde området fritt for undervegetasjon.

Både grunneier Ole Peter Rostad og forstmann Terje Johannessen må kontaktes ~~sn~~ snarest etter at saken ~~er~~ har vært forelagt Fornminneutvalget. ~~XXXXXXXXXX~~

Grunneier Ole Peter Rostad, tlf. 02/533814,

Forstmann Terje Johannessen, tlf. 02/540870 lj. 370 el.

02/852135



⊕ Röse
TTTT Terrass
TTTT Stensatt terrass
— Stensträng
..... Hålväg
[] Husgrund
- - - - - Sentida stig
- - - - - Stängsel
..... Åkerhak

○ Områden ^{hvor} ~~med~~ maskinen ikke kan kjøres
● Røysen med høyde 0,40 m eller mer



Kart over fossilt kulturlandskap
 ved Høien - Mellom, Overland
 Børum k, Akershus opprettet 10-13/10-1988
 ved Pär Connellid og Ellen Anne Pedersen
 Markering av røyser og områder
 hvor maskin ikke bør kjøres:

● Enkeltrøyse markert med 1 m lang
 stikke, rød malt topp, 1 rødt bånd
 Stikken representerer en sone med
 radius 3 m hvor maskin må kjøres
 utenom

— Område avsperrert for maskin
 Stikker med 2 røde bånd som
 markering. Bånd mellom
 stikkene, dels sammenhengende,
 dels annenhver uten bånd

Arbeidet utført 8-9/11-1988 av
 Gro Bjørnstad og Ellen Anne Pedersen

● Innskissede røyser 16/11-1988
 Tom H. Haraldsen & Gro Bjørnstad
 Disse er ikke mulhet i terrenget

Målestokk 1:1000
 0 50m

